

Työeläkelaitoksille

TYÖELÄKKEIDEN VIIVÄSTYSKOROTUS

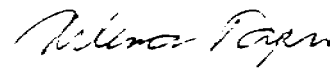
Tässä yleiskirjeessä annetaan täydentäviä ohjeita viivästyskorotuksesta sekä vakuutusoikeuden päätösten perusteella viivästyskorotuksesta muutoksenhakutilanteissa.

Ohjeet on käsitelty Eläketurvakeskuksessa toimivassa tulkintaryhmässä, jossa ovat jäseninä myös eläkelaitosten edustajat.

Tämä yleiskirje korvaa yleiskirjeen 15/85.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen

Helena Tapio

Lakiosasto

17.6.1992

TYÖELÄKKEIDEN VIIVÄSTYSKOROTUS

1	JOHDANTO	1
2	VIIVÄSTYSKOROTUSSÄÄNNÖKSET	1
	2.1 Korotussäännön tarkoitus	2
	2.2 Lain tarkoittama viivästysaika	2
3	SÄÄNNÖSTEN SOVELTAMISPIIRI	3
	3.1 Mitä etuuksia korotus koskee	3
	3.2 Mitä etuuksia korotus ei koske	3
	3.3 Kenelle korotus maksetaan	4
	3.3.1 Takautuva eläke sosiaalilautakunnalle	5
	3.3.2 Eläke ulosottoviranomaiselle	5
	3.4 Kenelle korotusta ei makseta	5
4	KÄSITTELY- JA KOROTUSAJAN MÄÄRÄÄMINEN	6
	4.1 Etuudensaajan vaatimus eläkelaitokselle	6
	4.2 Riittävä selvitys	7
	4.2.1 Uusi hakemus hylkäyspäätöksen jälkeen	8
	4.2.2 Korotus eläkkeen jatkamisen yhteydes- sä	8
	4.2.3 Eläkkeen määrän oikaisu puuttuvan työsuhteen johdosta	9
	4.2.4 Väärin vakuuttaminen	9
	4.2.5 Tietojen saanti yrittäjätoiminnasta	10
	4.2.6 Yhteensovitusilanteet	10
	4.2.7 Velvoitetyö	11
	4.3 Neuvottelut Kelan kanssa	12
	4.4 Viimeisen eläkelaitoksen ratkaisun seuraaminen	12
5	YKSILÖLLINEN VARHAISELÄKE	12
	5.1 Työssä eläkettä haettaessa	13
	5.2 Työnteko päättynyt ennen eläkkeen hakemista	13
	5.3 Työnteko päättynyt muutoksenhaun aikana	13
6	PERHE-ELÄKE	14
	6.1 Eläkesovitus normaalitilanteessa	14
	6.2 Poikkeuksellinen eläkesovitus	15
	6.3 Edunsaajien määrän muutos	16
7	OSA-AIKAELÄKE	16
8	KUNTOOUTUSRAHA	16
9	KOROTUS MUUTOSTA HAETTAESSA	17
	9.1 Laki ja hallituksen esitys	17
	9.2 Uusi lääketieteellinen selvitys muutoksenhaun aikana	17
	9.3 Muu uusi selvitys muutoksenhaun aikana	19
	9.4 Eläkelaitoksen menettely muutoksenhaun aikana	20
	9.5 Muutoksenhakuelimen menettely	21

Lakiosasto

17.6.1992

10 LAIN VOIMAANTULOON LIITTYVÄT TILANTEET	22
11 KOROTUKSEN LASKEMINEN	24
11.1 Korotusaika	24
11.2 Korotuksen määrä	26
11.3 Pidätetyn takautuvan eläkkeen korotus	27
11.4 Korotus muutoksenhaku- tai oikaisutilanteissa	28
11.5 Maksussa olevan eläkkeen viivästyminen	28
11.6 Korotuksen alaraja	29
12 VIIVÄSTYSKOROTUS PÄÄTÖKSESSÄ	29
13 ELÄKE ULKOMAILLE	30
14 ETUUDENSAAJASTA JA MAKSUESTEESTÄ JOHTUVA VIIVÄSTYMINEN	30
15 VASTUUNJAKO	31
16 ELÄKETAPAHTUMAILMOITUKSET	31

Lakiosasto

17.6.1992

TYÖELÄKKEIDEN VIIIVÄSTYSKOROTUS

1

JOHDANTO

Vuoden 1983 alusta tuli voimaan korkolaki (633/82), jossa säädetään viivästyskoron maksamisesta rahavelle. Korkolakia ei kuitenkaan sovelleta lakisääteiseen eläkevakuutukseen.

TEL 19 d § sisältää säännökset viivästyneen eläkkeen tai muun etuuden korotuksesta viivästysajalta. Laki tuli voimaan 1.4.1985. Säännöksiä sovelletaan myös LEL:iin, TaEL:iin, YEL:iin, MYEL:iin, SPVEL:iin ja LUEL:iin niissä olevien viittaussäännösten perusteella. Myös MEL:ssa (63 a §), VEL:ssa (14 §) ja KES:ssa (32 §) on vastaavat säännökset.

Hallituksen esitys ja sen perustelut ovat yleiskirjeessä 7/84.

2

VIIIVÄSTYSKOROTUSSÄÄNNÖKSET

TEL 19 d §:n 1 momentti

TEL 19 d §:n 1 momentti velvoittaa eläkelaitoksen pääsääntöisesti maksamaan viivästyskorotusta eläkkeen viivästyessä. Säännöksen mukaan eläkelaitoksen on maksettava eläke korotettuna, jos eläkeasian käsittely kestää kauemmin kuin kolme kuukautta.

Lakisääteisen vakuutuksen luonne huomioon ottaen viivästyskorotuksen maksamista koskevat eläkelakien säännökset on säädetty pakottaviksi. Eläkelaitoksen on omasta aloitteestaan maksettava viivästyskorotus ilman, että hakija sitä vaatii.

Korotus on 16 % vuotta kohden ja se lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä, ei kuitenkaan ensimmäiseltä kolmelta kuukaudelta.

Korotusprosenttia ei ole sidottu Suomen Pankin peruskoron korkoprosenttiin tai muuhunkaan viitekoroon.

TEL 19 d §:n 2 momentti

Muutoksenhakutilanteita varten on säännökset TEL 19 d §:n 2 momentissa. Milloin eläkelaitoksen päätökseen on haettu muutosta, muutoksenhakuelin voi määrätä, että korotus lasketaan myöhemmästä ajankohdasta. Edellytyksenä on, että eläkelaitos osoittaa

Lakiosasto

17.6.1992

muutoksenhaun aikana tapahtuneen oleellisen muutoksen eläkkeensaajan olosuhteissa.

Muutoksenhakuelin voi määrätä viivästysajan alkamisen noudattamatta edellä selostettua kolmen kuukauden sääntöä, esim. päiväksi, jona oleellisen muutoksen ilmaiseva selvitys on saapunut.

TEL 19 d §:n 3 momentti

Lainkohta sisältää säännökset niihin tilanteisiin, joissa eläkettä ei ole voitu maksaa oikeassa ajassa etuudensaajasta tai maksuusteestä johtuvasta syystä. Ks. kohta 14.

2.1

Korotussäännön tarkoitus

Viivästyskorotusta koskevan hallituksen esityksen (16/84) mukaan viivästyskorotuksen tehtävänä on ennen muuta olla riittävä korvaus siitä vahingosta, jonka etuudensaaja kärsii viivästyksen johdosta. Lisäksi pyritään ennalta ehkäisemään viivästymisiä etuuksia koskevien asioiden käsittelyssä.

Näin ollen viivästyskorotus tulee pääsääntöisesti maksettavaksi eläkkeen viivästyessä. Epäselvissä tilanteissa ratkaisu tehdään eläkkeensaajan eduksi. Viivästyskorotuksen maksaminen ei riipu siitä, onko käsittelyn viivästyminen johtunut eläkelaitoksesta vai ei.

2.2

Lain tarkoittama viivästysaika

TEL 19 d §:n sanamuodon mukaan **viivästysaika** alkaa siitä päivästä, jona edunsaaja on esittänyt eläkelaitokselle vaatimuksen sekä etuuden perustetta ja määrää koskevan sellaisen selvityksen kuin häneltä kohtuudella voidaan vaatia (riittävä selvitys) ottaen huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys.

Sekä **käsittelyaika** että **korotusaika** siis sisältyvät laissa määriteltyyn viivästysaikaan.

Käsittelyaika

Eläkeasian käsittelyä varten on varattu kolme kuukautta **korotonta käsittelyaika**ä.

Kolmen kuukauden määräaika lasketaan sen kalenterikuukauden päättymisestä, jona riittävä selvitys on saapunut eläkejärjestelmään. Kolmen kuukauden lisäksi käsittelyaika on siis myös riittävän selvityksen saapumiskuukausi.

Lakiosasto

17.6.1992

Korotusaika

Korotusaika tarkoittaa aikaa, jolta viivästyskorotusta maksetaan. Korotusaika alkaa, kun käsittelyaika on kulunut.

Käsittelyaika siis sisältää riittävän selvityksen saapumiskuukauden ja sen jälkeiset kolme kuukautta, ja korotusaika alkaa niiden päättymisen jälkeen.

3

SÄÄNNÖSTEN SOVELTAMISPIIRI

3.1

Mitä etuuksia korotus koskee

Viivästyskorotus koskee kaikkia kohdassa 1 mainittujen eläkelakien perusteella suoritettuja viivästyneitä eläkkeitä sekä peruseläkkeitä että rekisteröityjä lisäeläkkeitä. Korotuksen piiriin kuuluva etuus on myös TEL 11 §:n mukaisesti rekisteröity hautausavustus.

Viivästyskorotus koskee myös työkyvyttömyyden selvittämisestä eläkkeenhakijalle aiheutuneita kustannuksia (lääkärinlausunnon korvaaminen, matkakustannukset) tapauksissa, joissa eläkelaitos on TEA 11 §:n nojalla määrännyt eläkkeenhakijan lisätutkimuksiin. Niinikään lääkärin suoraan eläkelaitokselta perimiin tutkimuskustannuksiin, jotka eläkelaitos on TEA 11 §:n nojalla velvollinen korvaamaan, sovelletaan etuuden korotusta koskevia säännöksiä.

3.2

Mitä etuuksia korotus ei koske

Eläkelaitosten ja niiden asiakkaiden välillä on muistakin suorituksista kuin eläkkeistä ja etuuksista. Tällaisten suoritusten viivästyessä noudatetaan korkolain säännöksiä, ellei TEL:sta muuta johdu. Esimerkiksi TEL 17 §:n 2 momentissa tarkoitettulle lääkärinlausunnosta lääkärille maksettavalle palkkiolle mahdollisesti suoritettava korko määräytyy korkolain mukaan. Kyseessä on tällöin lasku eläkelaitoksen pyytämästä lääkärinlausunnosta, joka on kirjoitettu pelkästään sairauskertomusten tai muiden potilasasiakirjojen perusteella.

Eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen määräämälle vakuutusmaksulle suorituksen viivästymisen ajalta maksettava korko määräytyy joko vakuutusehtojen, LEA 7 §:n, MYEL 12 §:n, YEL 11 §:n tai ulosottotapauksissa TEL 19 §:n mukaan.

Lakiosasto

17.6.1992

Rekisteröimättömät lisäedut

Rekisteröimättömiin lisäetuihin ei sovelleta TEL:n viivästyskorotusta koskevia säännöksiä. Niihin sovelletaan korkolain säännöksiä.

Korkolain säännökset viivästyskorosta ovat toissijaisia siten, että viivästyskoroko määrätään niiden mukaan, jollei toisin ole sovittu tai määrätty.

Joissakin eläkesäännöissä on määrätty, että viivästyneen rekisteröimättömän lisäeläkkeen korotus lasketaan TEL:n säännösten mukaan.

Jos eläkesäännöissä on määrätty, ettei lisäeläkkeelle makseta korkoa, korkolaki ei tule sovellettavaksi (Korkolaki 2 §).

Jollei eläkesäännöissä ole korosta mitään säännöstä, ratkeaa rekisteröimättömän lisäeläkkeen viivästyskoroko korkolain säännösten mukaan.

Korkolain mukaan viivästyneelle määrälle on maksettava vuotuista korkoa 16 prosenttia. Jos eräpäivää ei ole ennalta määrätty, käsittelyaika on yksi kuukausi.

Muutosta rekisteröimättömän lisäeläkkeen korotusasiaan ei voida hakea eläkelautakunnalta (elk) eikä vakuutusoikeudelta (VAKO) silloinkaan, kun korotus on laskettu TEL:n säännösten mukaan. Kysymyksessä on yleisen alioikeuden käsiteltävä riita-asia.

3.3

Kenelle korotus maksetaan

Kun kysymyksessä on vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai osa-aikaeläke taikka kuntoutusraha, maksetaan viivästyneen eläkkeen korotus hakijalle itselleen, ellei jäljempänä toisin mainita.

Perhe-eläkkeen viivästyessä maksetaan eläkkeen korotus eri edunsaajille samoin kuin eläkekin. Sama koskee hautausavustusta.

Lääkäripalkkioihin (esim. jos eläkelaitos lähettää hakijan tutkimuksiin tai pyytää häntä hankkimaan lääkärinlausunnon) ja muihin kuntoutusetuihin kuin kuntoutusrahaan tuleva korotus maksetaan laskun esittäjälle.

Työnantajalle eläkkeen korotus voi tulla maksettavaksi TEL 19 c §:n tarkoittamassa tilanteessa eli jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautu-

Lakiosasto

17.6.1992

vasti työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa.

3.3.1

Takautuva eläke sosiaalilautakunnalle

TEL 19 a §:n 2 momentin mukaan eläke tai osa siitä voidaan sosiaalilautakunnan pyynnöstä maksaa sosiaalilautakunnalle. Tällöin voi myös viivästyskorotus tulla maksettavaksi sosiaalilautakunnalle. Tämä tulee kysymykseen silloin, kun takautuva eläke kokonaan tai osaksi ennakonpidätyksen jälkeen maksetaan sosiaalilautakunnalle.

Myös silloin, kun eläkkeenhakijalle on maksettu toimeentulotukea, joka on ollut nettoeläkettä suurempi, maksetaan eläkkeen korotus sosiaalilautakunnalle.

Jos sen sijaan hakijan saama toimeentulotuki on ollut nettoeläkettä pienempi, ei korotusta makseta sosiaalilautakunnalle vaan eläkkeensaajalle itselleen.

Ks. liitteenä oleva laskuesimerkki 3.

3.3.2

Eläke ulosottoviranomaiselle

TEL 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien mukaiset eläkkeet ja kuntoutusetuudet ovat 1.1.1990 alkaen ulosottokelpoisia toimeentuloetuuksia. Ulosottokelpoisuus koskee kaikkia lainmuutoksen voimaantulohetkellä maksussa olevia eläkkeitä riippumatta siitä, milloin ne on myönnetty.

Viivästyskorotus lasketaan normaaliin tapaan, vaikka eläkkeeseen kohdistuisi ulomittausvaatimus. Tällöin viivästyskorotus voi tulla maksettavaksi ulosottoviranomaiselle.

Yleiskirje A 31/89, Eläkkeen ulosmittaamisesta

3.4

Kenelle korotusta ei makseta

Velvollisuus maksaa etuus korotettuna ei koske sitä osaa etuudesta, joka suoritetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle taikka sosiaalivakuustustoimikunnalle tai työttömyyskassalle.

Lakiosasto

17.6.1992

Takautuva eläke Kelalle

TEL 19 a §:n 5 momentissa on säädetty takautuvan työeläkkeen maksamisesta Kelalle. Maksamisen edellytyksenä on, että työeläke myönnetään takautuvasti valituksen johdosta, että Kela on samalta ajalta maksanut eläkettä väliaikaisesti ja että Kela on ilmoittanut vaatimuksensa työeläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen työeläkkeen maksupäivää. Kelalle maksettavalle eläkkeen osalle ei makseta viivästyskorotusta. Ks. kohta 11.3.

Eläkkeen korotusta ei makseta myöskään Kelan sairausvakuutusrahastolle.

Yleiskirje 31/86, Takautuvan työeläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle
Yleiskirje A 32/88, Takautuvasti suoritettavan eläkkeen maksaminen sosiaalivakuutustoimikunnalle tai työttömyyskassalle

4

KÄSITTELY- JA KOROTUSAJAN MÄÄRÄÄMINEN

4.1

Etuudensaajan vaatimus eläkelaitokselle

Viivästyskorotusta määrättäessä hakijan katsotaan esittäneen etuuden perustetta koskevan vaatimuksensa silloin, kun hakemus on tullut vireille, jos siihen on tuolloin liitetty riittävä selvitys.

Eläkehakemuksen vireilletulo

Eläkehakemus tulee vireille sinä päivänä, jona se on annettu tai se on postitse saapunut eläkelaitokseen, Eläketurvakeskukseen taikka eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle (TEA 11 §:n 4 mom.) Tällaisia asiamiehiä ovat esim. Kelan paikallistoimistot.

Kun eläkehakemus vastaanotetaan, on siihen merkittävä vireilletulopäivä. Saapumisleima tai saapumismerkintä, josta ilmenee vastaanottopaikka ja aika, tulee olla selvästi näkyvissä.

Selvityksen saapumispaikka

Käsittelyaika lasketaan siitä, kun riittävä selvitys on saapunut eläkejärjestelmään. Aika, joka kuluu selvityksen saapumiseen ao. eläkelaitokseen, luetaan

Lakiosasto

17.6.1992

siis käsittelyajaksi. Jäljempänä tekstissä selvityksen saapumispaikasta puhuttaessa eläkelaitoksella tarkoitetaan eläkejärjestelmää.

Suomen solmimissa sosiaaliturvasopimuksissa ja ETA-sopimuksen soveltamisohjeissa on määräykset siitä, milloin eläkehakemuksen katsotaan tulleen vireille. Eläkkeenhakijan vaatimus TEL 19 d §:ää sovellettaessa katsotaan esitetyksi silloin, kun eläkehakemus, joka on jätetty vakuutuslaitokselle toisessa sopimusvaltiossa, on saapunut asianmukaisine liitteineen suomalaiseen työeläkelaitokseen tai Eläketurvakeskukselle.

4.2

Riittävä selvitys

TEL 19 d §:n 2 momentin mukaan viivästyskorotuksen maksaminen edellyttää, että eläkkeensaaja on esittänyt eläkelaitokselle vaatimuksensa sekä etuuden perustetta ja määrää koskevan sellaisen selvityksen kuin häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys.

Eläkehakemuksen yhteydessä

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan käsittelyaika on yleensä laskettava työkyvyttömyyseläkehakemuksen ja peruslääkärintlausunnon saapumisesta, vaikka hakijan työkyvyttömyyden selvittämiseksi suoritetaan lisätutkimuksia. Lääkärintlausunnon sisältö riippuu lausunnon kirjoittavasta lääkäristä, eikä hakija voi siihen vaikuttaa. Vain olennainen puute hakemuksessa tai hakijan selvityksissä aiheuttaa sen, ettei käsittelyaikaa lasketa vielä niiden saapumisesta.

Lain sanamuoto ja perustelut asettavat siis eläkkeenhakijan ja eläkelaitoksen eri asemaan. Eläkkeenhakijalle ei aseteta kovin suuria vaatimuksia sen suhteen, minkälaista selvitystä häneltä odotetaan.

Työkyvyttömyysasioissa hakija on omalta osaltaan täyttänyt sen, mitä häneltä voidaan kohtuudella edellyttää, jos hän on liittännyt eläkehakemukseensa lääkärintlausunnon (yleensä B-lääkärintlausunnon tai muun vastaavan laajuisen lausunnon) yli vuoden kestävästä työkyvyttömyydestä. Myös B-lausuntoa edeltävät A-lääkärintodistukset otetaan huomioon laskettaessa vuoden työkyvyttömyysaikaa.

Lakiosasto

17.6.1992

Jos eläkehakemukseen ei ole liitetty lainkaan lääkärintlausuntoa, käsittelyaika alkaa vasta, kun lääkärintlausunto vähintään vuoden jatkuvasta työkyvyttömyydestä on saapunut.

Lisäselvitys

Jos eläkelaitos ei pidä eläkehakemukseen liitettyä selvitystä riittävänä, se voi hankkia lisäselvitystä hakijan terveydentilasta. Lisäselvityksestä johtuva hakemuksen käsittelyn viivästyminen ei pääsääntöisesti myöhennä käsittelyajan alkamista. Kun eläkehenhakija on täyttänyt omalta osaltaan, mitä edellä on esitetty, hän on oikeutettu saamaan korotuksen hakemuksensa käsittelyn viivästymisestä.

Yksilöllinen varhaiseläke, perhe-eläke ja osa-aika-eläke, ks. kohdat 5., 6. ja 7.

4.2.1

Uusi hakemus hylkäyspäätöksen jälkeen

Jos eläkehakemus on hylätty sillä perusteella, ettei hakijaa ole pidetty työkyvyttömänä, hän voi hakea uudelleen eläkettä tai toimittaa uuden lääkärintlausunnon.

Jos hakija uuden lääkärintlausunnon perusteella katsotaan työkyvyttömäksi jo ennen ensimmäisen hakemuksen vireilletuloa, käsittelyaika lasketaan ensimmäisen hakemuksen perusteella. Tällöin kuitenkin edellytetään, että ensimmäisen hakemuksen liitteinä on ollut B-lausunto yli vuoden työkyvyttömyydestä. Muussa tapauksessa vaatimuksen esittämisaikakohdaksi katsotaan uuden hakemuksen tai lääkärintlausunnon saapuminen.

4.2.2

Korotus eläkkeen jatkamisen yhteydessä

Silloin, kun eläkkeensaaja hakee jatkoeläkettä, lasketaan käsittelyaika pääsääntöisesti siitä, kun jatkohakemus asianmukaisine liitteineen saapui eläkelaitokseen.

Eläkkeen jatkamista haetaan yleensä J-lomakkeella, mutta uusi lääkärintlausuntokin riittää jatkohakemuksiksi.

Hakijan jatkohakemuksena oli lääkärintlausunto, jossa lääkäri katsoi hakijan työkykyiseksi ja ehdotti uudelleen koulutusta. Jatkohakemus hylättiin. Hakija valitti päätöksestä. Valituksen yhteydessä hän toimitti kuntoutustutkimuksiin perustuvan

Lakiosasto

17.6.1992

lausunnon, jossa oli esitetty hakijan terveydentilasta ratkaisevasti uutta tietoa. Tuolloin hänen selkämänsä tila todettiin huonoksi. Oireet pahenivat ja ENMG-tutkimuksen jälkeen hänelle kehittyi pohjehermohalvaus. Eläkettä jatkettiin taannehtivasti aikaisemman eläkkeen päättymisestä lukien. VAKO katsoi, että muutoksenhaun aikana saapuneen lääkärintlausunnon perusteella hakijan olosuhteissa oli katsottava tapahtuneen oleellinen muutos. Korotusaika alkoi käsittelyajan kuluttua valitusajankäynnin aikana toimittamattomien lääkärintlausunnon saapumisesta. (VAKO 8394/89/2066, ETK 25556)

4.2.3

Eläkkeen määrän oikaisu puuttuvan työsuhteen johdosta

Jos hakemuksen käsittely viivästyy sen vuoksi, että selvitetään rekisteristä puuttuvaa työsuhdetta, ei tämä yleensä lykkää käsittelyajan alkamista.

Tieto työsuhteesta muutoksenhakuajassa

Jos eläkkeensaaja esittää eläkepäätöksestä puuttuvaa tai virheellistä työsuhdetta koskevan vaatimuksensa muutoksenhakuajassa, käsittelyaika lasketaan siten kuin vaatimus olisi esitetty jo hakemuksessa. Näin menetellään sen vuoksi, että eläkehakemuslomakkeella kysytään vain hakijan viimeistä työsuhdetta.

Tieto työsuhteesta muutoksenhakuajan umpeenkuluttua

Jos eläkkeensaaja ilmoittaa puuttuvasta työsuhteesta tai tieto siitä saadaan muulla tavoin vasta sen jälkeen, kun eläkepäätös on annettu ja muutoksenhakuajaka kulunut umpeen, alkaa käsittelyajan laskeminen vaatimuksen esittämisestä tai siitä, kun rekisterioite tai muu selvitys, jossa ko. työsuhte näkyy on saapunut eläkelaitokseen.

4.2.4

Väärin vakuuttaminen

Jos maksussa oleva eläke virheellisen vakuuttamisen oikaisun vuoksi (TEL 15 b, LEL 10 b ja TaEL 8 a) suurenee, takautuva korotus maksetaan viivästyskorotussäännökset huomioon ottaen. Käsittelyajan laskeminen alkaa yleensä siitä, kun menettely virheellisen vakuuttamisen oikaisemisesta tuli vireille.

Kirje työeläkelaitoksille 23.4.1992, Virheellisen vakuuttamisen oikaisu

Lakiosasto

17.6.1992

4.2.5

Tietojen saanti yrittäjätöiminnasta

Jos YEL- tai MYEL-eläkkeen myöntämisen kannalta on ratkaisevaa yrittäjätöiminnan vähentäminen tai päättyminen, hakijalta edellytetään selvää näyttöä yrittäjätöimintansa lopettamisesta tai riittävästä vähentämisestä. Jos eläkehakemukseen liitetyt tiedot eivät riitä, voi eläkelaitos pyytää lisätietoja TY- tai TM-lomakkeella.

Jos yrittäjätöiminnan vähentäminen tai päättyminen voidaan päätellä vasta lomakkeilla ilmoitettujen tietojen perusteella, lasketaan käsittelyaika lomakkeen saapumisesta eläkelaitokseen (esim. osaeläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä myönnettäessä).

Yrittäjä oli hakenut eläkettä 4.2.1986. Eläkelaitos myönsi päätöksellään 8.11.1989 hakijalle osaeläkkeen 1.4.1985 alkaen. Eläkelaitos maksoi eläkkeeseen viivästyskorotuksen 1.9.1989 alkaen eli kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun se oli saanut pyytämänsä TY-lomakkeen, josta vasta hakijan oikeus osaeläkkeeseen oli todettavissa. VAKO hylkäsi yrittäjän vaatimuksen saada viivästyskorotus eläkehakemuksen alkuperäisen jättöpäivän perusteella. (VAKO 1894/91/660, ETK 28639).

Jos hakija on aikanaan laiminlyönyt MYEL- tai YEL-vakuutuksen tekemisen ja hänet vakuutetaan vasta hänen hakiessaan eläkettä, on korotuksen määrääminen myöhemmästä ajankohdasta mahdollinen. Käsittelyaika lasketaan aikaisintaan siitä, kun yrittäjältä on saatu kaikki tiedot vakuutuksen järjestämistä varten. Samoin menetellään, jos vakuutus on jouduttu ottamaan hakijan puolesta.

Jollei yrittäjä itse toimita tietoja, käsittelyaika lasketaan sen tiedon saapumisesta, jonka perusteella vakuutus voidaan järjestää.

4.2.6

Yhteensovitustilanteet

Myös yhteensovitusta varten eläkelaitos voi odottaa tietoja enintään käsittelyajan verran. Jos SOLITA-korvausasiasta ei ole käsittelyajan kuluessa annettu päätöstä, voi työeläkelaitos maksaa eläkkeen yhteensovitattomana väliaikaisella päätöksellä. Tällöin työeläkelaitos voi pyytää eläkkeensaajalta suostu-

Lakiosasto

17.6.1992

muksen, jotta se saa periä SOLITA-laitokselta liikaa maksamansa eläkkeen määrän.

Väliaikaisella päätöksellä ei vielä tarvitse maksaa viivästyskorotusta. Jos korotusaika on ehtinyt alkaa jo ennen väliaikaista päätöstä, korotus maksetaan vasta lopullisen päätöksen perusteella. Korotus lasketaan työeläkkeen yhteensovitetuille, viivästyneille eläke-erille.

Jos perhe-eläkkettä myönnettäessä tulee maksettavaksi myös SOLITA-eläkkettä, eläkkeensaaja antaa tiettyissä tilanteissa suostumuksen työeläkelaitokselle. SOLITA-laitos laskee työeläkelaitokselle maksettavan osuuden edunsaajittain. Kun lesken ansiot on selvitetty, hänen SOLITA-eläkeosuutensa voi pienentyä. Tällöin suurenevalle työeläkeosuudelle maksetaan viivästyskorotus.

Työeläkkeelle voi yhteensovitustilanteissa tulla maksettavaksi viivästyskorotusta myös silloin, kun muu korvaus on otettu huomioon liian suurena ja se oikaistaan myöhemmin. Tällöinkin käsittelyaika alkaa siitä, kun uutta yhteensovitusta koskeva vaatimus on esitetty tai kun korvauksen oikaisu on tullut eläkelaitoksen tietoon.

Jos eläkelaitoksella on eläkepäätöstä antaessaan ollut käytettävissään yhteensovituksessa tarvittavat tiedot, mutta siitä huolimatta yhteensovitus on suoritettu virheellisesti, lasketaan käsittelyaika normaalisti ensimmäisen hakemuksen vireilletulosta.

4.2.7 Velvoitetyö

Laki velvoitetyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa tuli voimaan 1.7.1991. Eläketurvakeskuksen työsuhderekisterissä ei ole tietoa siitä, onko kyseessä velvoitetyö. Näin ollen Eläketurvakeskuksen koneellinen päättelyohjelma ei voi virheettömästi ohjata hakemusta käsiteltäväksi velvoitetyötä koskevien säännösten mukaisesti oikeaan laitokseen. Tämä voi aiheuttaa viivästystä asian käsittelyyn.

Koska viivästys johtuu järjestelmästä, alkaa käsittelyajan laskeminen eläkehakemuksen saapumisesta, mikäli siihen on muutoin liitetty riittävät selvitykset.

Lakiosasto

17.6.1992

4.3

Neuvottelut Kelan kanssa

Ennakoilmoitus- ja neuvottelumenettely saattaa viivästyttää eläkehakemuksen käsittelyä. Tätä pidetään kuitenkin viipymisenä järjestelmän sisäisestä syystä, joten käsittelyaika kuluu.

4.4

Viimeisen eläkelaitoksen ratkaisun seuraaminen

Jos hakija saa päätökset sekä yksityiseltä että julkiselta sektorilta, vapaakirjalaitos odottaa viimeisen laitoksen ratkaisua ja yleensä noudattaa sitä myös viivästyskorotuksen suhteen. Vapaakirjalaitos joutuu näin maksamaan korotusta, vaikka viipyminen ei ole johtunut siitä. Näin menetellään myös yhteensovitustilanteissa. Vapaakirjalaitos maksaa korotuksen, koska kyseessä on eläkejärjestelmän sisäinen viipyminen.

Eläkelaitos saa tiedon viimeisen laitoksen eläkeratkaisusta Eläketurvakeskukselta rekisteriotteella. Otteella ei ole tietoa viivästyskorotuksesta. Tieto viimeisen laitoksen määräämästä korotusajasta ja siitä, mihin selvitykseen se perustuu, pyydetään tarvittaessa yleensä puhelimitse.

Seurantaratkaisun antava laitos määrittelee käsittelyajan yleensä hakemuksesta. Jos käsittelyaika näyttäisi alkavan myöhemmästä ajankohdasta, seurantaratkaisun antava laitos voi tiedustella käsittelyajan alkamisen viimeiseltä laitokselta. Suositeltavaa on, että viimeinen laitos ilmoittaisi korotusajan myöhentämisestä seurantaratkaisun antavalle eläkelaitokselle, jos sen myöntämä vapaakirjaeläke on merkittävä.

Myös silloin, kun eläke myönnetään esim. valituksen johdosta takautuvasti, seurannaisratkaisun antava eläkelaitos saa tiedon korotusajan alkamisesta kysymällä viimeisestä eläkelaitoksesta.

5

YKSILÖLLINEN VARHAISELÄKE

Yksilöllisessä varhaiseläkkeessä viivästyskorotuksen maksaminen edellyttää, että eläkkeensaaja on esittänyt eläkelaitokselle riittävän selvityksen YVEN myöntämiseksi. Ratkaisevaksi katsotaan viimeisen eläkkeen saamisen edellytyksiä koskevan selvityksen

Lakiosasto

17.6.1992

saapuminen. Yleisimmin tämä on selvitys työn lopettamisesta.

5.1

Työssä eläkettä haettaessa

Useimmiten eläkkeenhakija on vielä työssä ennakkopäätöstä hakiessaan. Saatuaan ennakkopäätöksen hakijalla on kuusi kuukautta aikaa ilmoittaa eläkelaitokselle työntöön lopettamisesta ja siirtymisestä eläkkeelle.

Käsittelyaika lasketaan siitä, kun selvitys eläkkeelle siirtymisestä saapui eläkelaitokseen.

5.2

Työnteko päättynyt ennen eläkkeen hakemista

Jos hakija on lopettanut työntöön jo ennen eläkkeen hakemista, hän voi hakea suoraan lopullista päätöstä. Syksyllä 1991 uusittuun eläkehakemuslomakkeeseen on lisätty kohta myös tätä varten. Tässä tapauksessa käsittelyaika lasketaan lopullisen hakemuksen saapumisesta.

Jos hakija on jo lopettanut ansiotyönsä ja kuitenkin hakee ennakkopäätöstä, eläkelaitos voi hakijan suostumuksella antaa lopullisen päätöksen. Käsittelyaika lasketaan normaalisti siitä, kun hakija ilmoittaa haluavansa päätöksen lopullisena.

5.3

Työnteko päättynyt muutoksenhaun aikana

Hakija saattaa lopettaa työntöön ennakkopäätöksen ollessa muutoksenhakuelimen käsittelyssä. Näissä tilanteissa eläkelaitos ei yleensä saa ilmoitusta työn lopettamisesta eikä tietoa siitä, että hakija haluaisikin lopullisen päätöksen.

Jos muutoksenhakuelin on katsonut hakijan olevan oikeutettu yksilölliseen varhaiseläkkeeseen, lähetää eläkelaitos ennakkolaskelman ja kirjeen, jossa selostetaan, millä edellytyksillä eläke voidaan myöntää ja mikä on ennakkopäätöksen sitovuusaika. Vasta kun hakija ilmoittaa haluavansa jäädä eläkkeelle, hän saa lopullisen päätöksen, jolla eläkettä aletaan maksaa. Käsittelyaika lasketaan siitä, kun tieto työntöön lopettamisesta tai ilmoitus eläkkeelle jäämisestä (näistä viimeinen) on saapunut eläkelaitokseen.

Lakiosasto

17.6.1992

6

PERHE-ELÄKE

Uusissa, 1.7.1990 voimaantulleissa perhe-eläkesäännöksissä noudatetaan pääsääntöisesti normaaleja viivästyskorotussäännöksiä. Ainoastaan eläkesovituksessa menettely on poikkeava.

6.1

Eläkesovitus normaalitilanteessa

Leskelle maksetaan eläkesovittamatonta perhe-eläkettä ensimmäisen kuuden kuukauden ajan tai pitempäänkin, jos perheessä on edunjäätäjän kuollessa ollut alle 18-vuotias lapsi. Kun leski ei ole vielä eläkkeellä, eläkesovituksessa käytetään lesken ansiotyöhön perustuvaa laskennallista työeläkettä ja hänen ansionsa on sitä laskettaessa otettava huomioon edunjäätäjän kuolinpäivään tai lapsen eläkeoikeuden päättymispäivään.

Alkueläketilanne

Kun eläkesovitus tehdään seitsemännen kalenterikuukauden alusta, eläkelaitos yleensä ehtii selvittämään eläkesovituksessa huomioon otettavan lesken laskennallisen eläkkeen eläkesovituksen alkamiseen mennessä. Jollei selvitystä ehditä saada, eläkesovitus tehdään väliaikaisella päätöksellä.

Jos myöhemmin osoittautuu, että eläkesovituksessa on lesken työeläke arvioitu liian suureksi, leskeneläkkeen lisäykseen maksetaan viivästyskorotus. Käsitteilyaika lasketaan siitä, kun perhe-eläkehakemus riittävine selvityksineen on saapunut. Tämä ohje kumoo yleiskirjeessä A 11/90 annetun ohjeen.

Myöhemmin

Kun eläkesovitus tehdään lapseneläkeoikeuden päättymisestä lukien, eläkelaitoksella ei ole tiedossa sitä lesken laskennallisen työeläkkeen määrää, joka otetaan huomioon eläkesovituksessa. Laskennallinen eläkehän lasketaan näissä tilanteissa siten kuin leski olisi tullut työkyvyttömäksi lapsen täyttäessä 18 vuotta (tai vastaavasti muun lapseneläkeoikeuden lakkaamisen aiheuttaman seikan sattuessa). Jo seuraavan kuukauden alusta eläke olisi eläkesovitettava. Tästä johtuvan mahdollisen eläkkeen takaisinperinnän tai eläkkeen keskeyttämisen estämiseksi eläkesovituksen jälkeen maksuun jäävä leskeneläkkeen määrä ennakoidaan ja eläke tarkistetaan väliaikaisella päätöksellä.

Jos eläkesovituksen jälkeen maksettavaksi jäävä leskeneläkkeen määrä on ennakoarviota suurempi, joudutaan eläkettä maksamaan takautuvasti. Maksun viivästymisen on tässä tapauksessa aiheuttanut lain edellyttämässä eläkesovituksessa tarvittavien tieto-

Lakiosasto

17.6.1992

jen hankkiminen, joten käsittelyajalta ei makseta korotusta (TEL 19 d §:n 3 mom).

Korottomaksi käsittelyajaksi katsotaan tällä perusteella enintään kolme kuukautta eläkesovitusajankohdasta. Sen jälkeiseltä ajalta viivästyneet eläkerät maksetaan korotettuna, jollei viivästys ole aiheutunut leskestä itsestään.

6.2

Poikkeuksellinen eläkesovitus

Silloin, kun lesken ansiotaso on olennaisesti alentunut viimeisen vuoden aikana, voi hän hakea poikkeuksellista eläkesovitusta.

Hakemus perhe-eläkelomakkeella

Perhe-eläkelomakkeella leskeltä tiedustellaan, onko hänen ansiotasossaan tapahtunut olennaista alenemistä viimeisen vuoden aikana. Jos leski on lomakkeella ilmoittanut ansiotasonsa alenemisesta, eläkelaitos hankkii häneltä selvityksen ansiotuloista.

Lesken eläkehakemuksessa antama ilmoitus riittää poikkeuksellisen eläkesovituksen hakemukseksi. Käsittelyaika lasketaan sen selvityksen saapumisesta, jonka perusteella poikkeuksellisen eläkesovituksen pyyntö voidaan ratkaista.

Erillinen hakemus

Jos leski ei ilmoita ansiotasonsa muutoksista perhe-eläkehakemuksella vaan hakee eläkesovitusta vasta myöhemmin, voi ansiotason muutosten selvittelykin alkaa vasta myöhemmin. Tällöin käsittelyaika lasketaan hakemuksen saapumisesta, jos sen liitteenä on riittävät ansiotiedot, tai siitä, kun tarvittavat tiedot ovat saapuneet eläkelaitokseen.

Poikkeuksellisesti eläkesovittettua leskeneläkettä maksetaan kaksi vuotta. Sen jatkaminen edellyttää uutta hakemusta ja uutta selvitystä todellisista tuloista.

Uuden poikkeuksellisen eläkesovituksen käsittelyaika määrätään myös edellä kerrotulla tavoin siitä, kun asian ratkaisemiksi tarvittavat tiedot on saatu.

Lakiosasto

17.6.1992

6.3

Edunsaajien määrän muutos

Kun edunsaajien luku muuttuu, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakaantuminen edunsaajien kesken tarkistetaan. Muutos aiheuttaa myös uuden yhteensovituksen.

Jos muutos johtuu siitä, että edunsaaja täyttää 18 vuotta, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän oma-aloitteisesti ilman hakijan ilmoitusta. Koska 18 vuoden täyttämispäivä on eläkelaitoksen tiedossa, korotusaika lasketaan siitä päivästä alkaen, jona muutettua eläkettä olisi pitänyt maksaa.

Jos jokin muu syy (esim. edunsaaja annetaan ottolapiseksi, hän kuolee tai ilmaantuu uusi edunsaaja) aiheuttaa muutoksen edunsaajien määrässä eikä eläkelaitos ole voinut siitä tietää, käsittelyaika lasketaan normaalisti vasta muutoksen tiedoksisaannista.

Yleiskirje A 11/90, 1.7.1990 voimaantulevat perhe-eläkesäännökset

7

OSA-AIKAELÄKE

Osa-aikaeläketapauksissa voi viivästyskorotusta tulla maksettavaksi esim. silloin, jos eläkkeen määrää joudutaan palkan määrän muuttumisen johdosta tarkistamaan. Näissä tilanteissa käsittelyaika lasketaan normaalisti.

Yleiskirje 35/86, Osa-aikaeläkkeen soveltamisohjeet

8

KUNTOUTUSRAHA

Kuntoutusraha on säädetty 1.10.1991 voimaan tullessa kuntoutuslainsäädännön uudistuksessa. Kuntoutusrahaa koskevat myös TEL 19 d §:n viivästyskorotussäännökset.

Käsittelyaika lasketaan kuntoutusrahan maksamiseen vaadittavan selvityksen saapumisesta eläkelaitokseen.

Kuntoutusraha voi viivästyä esimerkiksi silloin, kun koulutus on loman johdosta keskeytynyt ja todistuksen saapuminen koulutuksen jatkumisesta viivästyy. Tällöin koulutustodistuksen saapuminen eläkelaitokseen on katsottava siksi kuntoutusrahan maksamiseen vaadittavaksi selvitykseksi, josta käsittelyajan laskeminen alkaa.

Yleiskirje A 17/91, Kuntoutusta koskevat soveltamisohjeet

Lakiosasto

17.6.1992

9

KOROTUS MUUTOSTA HAETTAESSA

9.1

Laki ja hallituksen esitys

TEL 19 d §:n 2 momentin mukaan muutoksenhakuelin voi muutoksenhaun yhteydessä määrätä, että korotus lasjetaan myöhemmästä ajankohdasta, jos eläkelaitos osoittaa muutoksenhaun aikana tapahtuneen oleellisen muutoksen eläkkeensaajan olosuhteissa.

Laki ja sen perustelut ovat tulkinnanvaraisia sen suhteen, mitä pidetään oleellisena muutoksena.

Hallituksen esityksen (16/84) perusteluissa on todettu, että muutoksenhaun aikana voi muutoksenhakuelimelle tulla ratkaisevaa selvitystä esim. hakijan terveydentilasta. Tällaisessakin tapauksessa velvollisuus maksaa viivästyskorotusta alkaa pääsäännön mukaisesti kolmen kuukauden kuluttua sen kalenterikuukauden päättymisestä, jona hakemus ja ensimmäinen lääkärintlausunto toimitettiin eläkelaitokselle, ei kuitenkaan ennen eläkkeen alkamiskuukauden päättymistä.

Edelleen esityksen perustelujen mukaan muutoksenhakuelin voi kuitenkin eläkelaitoksen esittämästä erityisestä syystä määrätä, että viivästyskorotusta on maksettava vasta myöhemmästä ajankohdasta. Erityisenä syynä saattaa tulla kysymykseen tilanne, jossa ratkaiseva selvitys saadaan vasta muutoksenhaun yhteydessä. Työkyvyttömyyseläkkeen osalta on erikseen todettu, että edellä tarkoitettu erityinen syy saattaisi olla mm. se, että ratkaiseva lääketieteellinen selvitys on voitu saada vasta muutoksenhaun yhteydessä.

Ottaen huomioon eläkelaitosten laaja selvittämisvelvollisuus ja vaatimus erityisen syyn esittämisestä tulee tämän säännöksen soveltaminen kysymykseen vain poikkeustapauksissa.

9.2

Uusi lääketieteellinen selvitys muutoksenhaun aikana

Kun eläkelaitokset pyytävät muutoksenhakuelintä myöhentämään korotusaikaa, viittaavat ne yleensä uuteen lääketieteelliseen selvitykseen, esim. uuteen, perusteellisiin tutkimuksiin perustuvaan B-lääkärintlausuntoon, sairauskertomukseen tai röntgenkuviin. Vakuutusosoikeuden päätösten perusteella voidaan kuitenkin tehdä se johtopäätös, että pelkästään uuden, perus-

Lakiosasto

17.6.1992

teellisemmän lääketieteellisen selvityksen saapuminen ei oikeuta myöhentämään korotusaikaa.

Myös muutoksenhakutilanteissa on katsottava, että vain olennainen puute eläkehakemuksessa tai sen liitteissä voi aiheuttaa korotuksen määräämisen myöhemmästä ajankohdasta.

Eläkelaitos oli myöntänyt hakijalle täyden työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasti muutoksenhaun aikana saapuneen lääkärinlausunnon perusteella. Eläkelaitos oli esittänyt vastineessaan vakuutusosikeudelle, että ko. lääkärinlausunnon saapuminen vakuutusosikeudelle katsottaisiin ajankohdaksi, josta aikaisintaan laskettaisiin viivästyskorotus. Vakuutusosikeus katsoi, ettei hakijan olosuhteissa ole muutoksenhaun aikana tapahtunut oleellista muutosta. Sen vuoksi eläkelaitoksen vaatimus eläkkeen korotuksen laskemisesta myöhemmästä ajankohdasta hylättiin. (VAKO 1969/89/3554, ETK 23619)

Jos muutoksenhaun aikana on esitetty selvitystä siitä, että eläkkeensaajan olosuhteissa on katsottava tapahtuneen muutoksenhaun aikana oleellinen muutos ja hänen oikeutensa eläkkeeseen voidaan todeta vasta sen perusteella, voi muutoksenhakuelin määrätä korotuksen alkamisajan esim. selvityksen saapumisesta. Tällainen tilanne voi olla silloin, kun muutoksenhaun aikana on esitetty selvitystä uudesta sairaudesta tai sairaus on oleellisesti pahentunut.

Eläkelaitos myönsi hakijalle työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasti vuodesta 1985 alkaen. Vastineessaan VAKOLle se esitti, että viivästyskorotuksen laskeminen tulee alkaa muutoksenhaun yhteydessä 18.5.1988 saapuneiden lääkärinlausuntojen tiedoksisaannista. VAKO oli samaa mieltä. Se katsoi, että toukokuussa 1988 saapuneen lääketieteellisen selvityksen perusteella hakijan olosuhteissa on katsottava tapahtuneen muutoksenhaun aikana oleellinen muutos ja hänen oikeutensa eläkkeeseen on ollut todettavissa vasta tämän selvityksen perusteella. Näin ollen eläke olisi sen viivästymisajalta maksettava korotettuna 18.5.1988 alkaen. (VAKO 4054/87/2030, ETK 20343)

Lakiosasto

17.6.1992

9.3

Muu uusi selvitys muutoksenhaun aikana

Joissakin tapauksissa eläkelaitos on pyytänyt muutoksenhakuelimeltä korotusajan myöhentämistä muiden kuin terveydentilaan liittyvien selvitysten perusteella. Vakuutusoikeus on antanut muutamia tätä koskevia päätöksiä.

Koulutukseen meneminen

Muutoksenhakuajana saapunut tieto koulutukseen menemisestä on sellainen oleellinen muutos, jonka perusteella korotusaika lasketaan selvityksen saapumisesta.

Hakijan olosuhteissa katsottiin koulutustodistuksen saapumisen perusteella tapahtuneen muutoksenhaun aikana oleellisen muutoksen, jonka perusteella myös hänen oikeutensa osaeläkkeeseen on ollut todettavissa. Koska eläke ei tässä tapauksessa ollut viivästynyt, korotusta ei tullut maksettavaksi.
(VAKO 1876/89/450, ETK 23434)

Tieto KEL-eläkkeestä

Tiedon saapumista KEL:n mukaisen eläkkeen myöntämisestä ei ole pidettävä sellaisena muutoksenhaun aikana tapahtuneena oleellisena muutoksena, jonka perusteella korotus voitaisiin määrätä myöhemmästä ajankohdasta.
(VAKO 153/86/657, ETK 21434 ja 4404/88/1655, ETK 22862)

Tässä on lähtökohtana pidettävä sitä, ettei hakija ole voinut eläkehakemuksensa yhteydessä tätä tietoa esittää.

Liikenneluvan raukeaminen

Eläkelaitos myönsi hakijalle osaeläkkeen jatkoksi täyden eläkkeen ja pyysi määräämään viivästyskorotuksen alkamisajankohdan siitä, kun tieto liikenneluvan raukeamisesta saapui eläkelaitokseen. Eläkelautakunta katsoi, ettei korotuksen alkamisajankohtaa ole syytä määrätä vasta uuden selvityksen tiedoksisaannista. Hakija oli jo aikaisemmin ilmoittanut, että hänen autonsa oli jo pitkään ollut pois liikenteestä (elk 1257/86).

Lakiosasto

17.6.1992

Virhe eläkkeen määrässä

Eläkepäätöksiä oikaistaan joko muutoksenhaun johdosta tai muusta syystä niin, että eläkkeen määrä suurenee. Silloin joudutaan harkitsemaan tapauskohtaisesti, maksetaanko viivästyskorotusta ja mistä alkaen. Jos virhe hakemuksen käsittelyn yhteydessä johtuu pelkästään eläkelaitoksesta (esim. laskuvirhe), käsittelyaika lasketaan hakemuksen vireilletulosta.

Jos hakija ei ole hakemuksessaan pyytänyt eläkepalkansa harkinnanvaraista tarkistamista, eläkepalkka määrätään yleensä normaalisti TEL 7 § 1 momenttia soveltaen. Jos eläkkeensaaja vasta valituksessaan tai myöhemmin pyytää tarkistamista, viivästysaika lasketaan vaatimuksen esittämisestä. TEL 7 §:n 2 momentin sanamuoto edellyttää hakijan omaa ilmoitusta eläkepalkan tarkistamisesta. Eläkehakemuslomakkeessa on kohta, jossa hakijalla on mahdollisuus esittää em. vaatimus.

Jos eläkelaitos ei ole yrittäjän työtulosta eläkkeenhakijan kanssa yksimielinen, saatetaan lopullinen eläkepäätös antaa vasta, kun työtulopäätös on lainvoimainen. Jos työtulo muuttuu valitusasteessa siten, että eläkkeen määrä suurenee, viivästyskorotuksen maksaminen tulee harkittavaksi. Jos työtuloon vaikuttavista seikoista esitetään olennaista uutta selvitystä muutoksenhakuvaiheessa, käsittelyaika lasketaan vasta sen saapumisesta.

9.4

Eläkelaitoksen menettely muutoksenhaun aikana

Eläkelaitos voi katsoa muutoksenhaun aikana saadun uuden selvityksen perusteella hakijan työkyvyttömäksi jo ennen ensimmäistä hakemusta ja maksaa viivästyskorotuksen normaalisti alkuperäisen hakemuksen perusteella. Tällöin eläkelaitos on sitä mieltä, että hakija on jo ensimmäisessä hakemuksessa esittänyt häneltä edellytetyn näytön työkyvyttömyydestä ja uusi selvitys on ollut aikaisemman täydentämistä.

Jos eläkelaitos haluaisi myöhentää korotuksen alkamisaikaa sillä perusteella, että hakijan olosuhteissa on muutoksenhaun aikana tapahtunut oleellinen muutos ja ratkaiseva selvitys siitä on saatu vasta muutoksenhaun aikana, se voi pyytää muutoksenhakuelintä määräämään sen myöhemmän ajankohdan, jonka perusteella korotusaika laskettaisiin. Eläkelaitoksen tulee perusteella vaatimuksensa.

Lakiosasto

17.6.1992

Jollei eläkelaitos esitä muutoksenhakuelimelle viivästyskorotuksen myöhentämispyyntöä, sen on määrättävä korotus alkuperäisen hakemuksen perusteella.

Jos eläkelaitoksen päätös sekä vastine muutoksenhakuelimelle ovat olleet hylkääviä ja muutoksenhakuelin kuitenkin myöntää eläkkeen, eläkelaitos harkitsee, mistä ajankohdasta käsittelyajan laskeminen alkaa. Pääsääntöisesti käsittelyaika lasketaan hakemuksen vireilletulosta, jos siihen on liitetty riittävä selvityst eli lääkärinlausunto yli vuoden kestävästä työkyvyttömyydestä.

9.5

Muutoksenhakuelimen menettely

Muutoksenhakuelin voi määrätä korotuksen maksettavaksi harkitsemastaan myöhemmästä ajankohdasta. Vakuutusosoikeus on antanut sekä sellaisia päätöksiä, joissa kolmen kuukauden korotonta käsittelyaikaa ei ole laskettu että sellaisia päätöksiä, joissa se on laskettu ratkaisevan selvityksen saapumisesta. Lain sanamuoto mahdollistaa molemmat ratkaisut.

Muutoksenhakuelimellä on siis mahdollisuus määrätä viivästyskorotuksen alkamisajankohta harkintansa mukaan, myös esim. tutkimusten aloittamisesta tai lääkärinlausunnon päiväyksestä, kuten vakuutusosoikeus on muutamassa tapauksessa tehnyt.

Muutoksenhakuelin voi myös ottamatta kantaa työkykyyn palauttaa asian eläkelaitokselle asiassa esitetyn uuden selvityksen johdosta. Koska muutoksenhakuelin ei ota kantaa työkykyyn ei se ota kantaa myöskään viivästyskorotukseen.

Jos eläkelaitos on väliaikaisella päätöksellä myöntänyt työkyvyttömyyseläkkeen, vakuutusosoikeus vahvistaa eläkelaitoksen päätöksen ja tutkii viivästyskorotuksen myöhentämistä koskevan vaatimuksen.

Purkuasioissa vakuutusosoikeus lausuu myös viivästyskorotuksen myöhentämisvaatimuksesta, jos se purkaa itse asian.

Joissakin tapauksissa muutoksenhakuelin ei ole eläkelaitoksen pyynnöstä huolimatta ottanut lainkaan kantaa korotuksen maksamiseen, vaikka se on ratkaisut hakijan oikeuden eläkkeeseen. Silloin eläkelaitoksen on määrättävä korotus alkuperäisen hakemuksen perusteella.

Lakiosasto

17.6.1992

10

LAIN VOIMAANTULOON LIITTYVÄT TILANTEET

TEL 19 d § tuli voimaan 1.4.1985 ja sitä sovelletaan eläkehakemuksiin, jotka ovat tulleet vireille 1.4.1985 tai sen jälkeen.

Lakia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa lainvoimaisella päätöksellä myönnettyä eläkettä koskevan uuden ratkaisun viivästyessä, jos etuuden perustetta koskeva hakemus tai vaatimus on tehty lain voimaantulon jälkeen.

Yleensä maksussa olevan eläkkeen takautuva tarkistaminen johtuu hakijan oikaisupyynnöstä (esim. eläkkeen takautuva myöntäminen, osaeläkkeen muuttaminen täydeksi, määräaikaisen eläkkeen jatkaminen tai eläkkeen uudelleen yhteensovittaminen muuttuneen muun korvauksen johdosta). Viivästyskorotuksen saaminen siis edellyttää uuden selvityksen saapumista, joka katsotaan oikaisuhakemukseksi.

Korotusaika lain voimaantulosta

Jos riittäväksi katsottava selvitys on ollut asiakirjoissa jo ennen lain voimaantuloa ja eläke tulee takautuvasti myönnettäväksi tai muutettavaksi viimeistään lain voimaantulosta, lasketaan korotusaika siitä. Koska käsittelyaika on kulunut jo ennen 1.4.1985, ei sitä enää lasketa. Korotus lain voimaantuloa edeltäville viivästyneille eläke-erille lasketaan niiden kokonaissummasta.

Esimerkiksi jos eläkelaitos huomaa laskeneensa yhteensovituksen virheellisesti, mutta sillä on ollut oikeat yhteensovituksessa käytettävät tiedot päätöstä antaessaan, lasketaan korotusaika lain voimaantulosta ja korotus myös sitä edeltäville eläke-erille.

Käsittelyaika selvityksen saapumisesta

Jos riittävä selvitys ennen lain voimaantuloa myönnetyn eläkkeen oikaisemiseen esitetään tai saadaan vasta oikaisupyynnön yhteydessä tai myöhemmin, käsittelyajan laskeminen alkaa vasta selvityksen saapumisesta.

Esimerkiksi jos eläkelaitoksella on ollut yhteensovitusta suorittaessaan käytettävissään virheelliset tiedot ja se saa oikeat tiedot vasta myöhemmin, käsittelyaika alkaa vasta oikeiden tietojen saapumisesta.

Lakiosasto

17.6.1992

V. 1979 annetussa eläkepääätöksessä eläkettä ei jäänyt maksettavaksi virheellisen yhteensovituksen vuoksi. Kun yhteensovitus joulukuussa 1985 saapuneen muutoksenhaun perustella korjattiin, eläkettä tuli maksettavaksi. VAKO määräsi viivästyskorotuksen suoritettavaksi lain voimaantulosta 1.4.1985 lukien. (VAKO 2294/86/866, ETK 18681)

Hakijan ensimmäinen eläkehakemus oli tehty v. 1976. VAKO oli v. 1990 antamallaan päätöksellä todennut hakijan osittain työkyvyttömäksi vuodesta 1975. VAKO katsoi, että viivästyskorotus on maksettava lain voimaantulosta 1.4.1985 lukien. Tämä jo v. 1976 tehty ensimmäinen hakemus katsottiin riittäväksi selvitykseksi. (VAKO 6458/90/3025, ETK 27662).

Henkilö oli tyytynyt Kunnallisen eläkelaitoksen 9.9.1985 antamaan työkyvyttömyyseläkkeen hylkäyspäätökseen sekä 31.10.1986 ja 8.10.1987 annettuihin päätöksiin, joissa työkyvyttömyyden katsottiin alkaneen 10.8.1986. Hän vaati hakemuksessaan 1.6.1988, että eläke olisi myönnettävä 1.5.1985 alkaen. Eläkelaitos hylkäsi hakemuksen. Kuntien eläkelautakunta katsoi henkilön olevan oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen 1.5.1985 alkaen ja palautti asian eläkelaitokselle uudelleen käsiteltäväksi. Eläkelaitos myönsi eläkkeen 1.5.1985 alkaen ja suoritti eläke-erille viivästyskorotusta 1.10.1988 lukien maksupäivään saakka. Koska eläkelaitoksella oli jo sen antaessa 9.9.1985 päätöksensä käytettävissään henkilön työkyvyttömyyseläkeasiassa sellaista selvitystä, jonka perusteella työkyvyn oli voitu arvioida alentuneen KES:ssä tarkoitetulla tavalla jo 22.5.1984 alkaen, eläkkeen 1.1.1986 jälkeen (KES 32 §:n 3-6 momentin voimaantulo) erääntyneille eläke-erille oli suoritettava viivästyskorotus kunkin eläke-erän eräpäivästä lukien. (Finlex: KHO ennakkopäätösrekisteri D:3160/7/89).

Jos eläkkeen maksaminen joudutaan keskeyttämään esimerkiksi selvittelyn vuoksi, määräytyy mahdollisen viivästyskorotuksen alkamisaika sen perusteella, milloin riittäväksi katsottava selvitys eläkkeen edelleen maksamiseksi on saatu. Tällainen tilanne tulee esille esim. luopumiseläkkeissä.

Lakiosasto

17.6.1992

Vakuutusosoikeus saattaa poistaa aikaisemman päätöksensä ja katsoa valittajan tulleen työkyvyttömäksi jo ennen em. päätöstä. Tällöin määritellään, mikä on ensimmäinen hakemus työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen ja mistä alkaen eläke voidaan takautuvasti maksaa. Erikseen katsotaan, milloin viivästyskorotuksen maksamiseen johtava riittävä selvitys on esitetty, jollei muutoksenhakuelin ole määrännyt korotusajan-kohtaa.

Esimerkkejä

- 1) Ennen 1.4.1985 saapuneen hakemuksen perusteella myönnetty vapaakirjatyökyvyttömyyseläke on jo päätynyt. Täysitehoista eläkettä haetaan uudestaan 1.4.1985 jälkeen ja se myönnetään alusta alkaen (ennen 1.4.1985). Jos ensimmäinen päätös on lainvoimainen ja ratkaiseva selvitys työskentelyn päättymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen väliseltä ajalta on esitetty vasta uuden hakemuksen yhteydessä, käsittelyaika lasketaan uudesta hakemuksesta. Muussa tapauksessa korotusaika lasketaan lain voimaantulosta.
- 2) Purkua haetaan päätökselle, jonka virheellisyys ei ole voinut olla tiedossa päätöksentekohetkellä. Eläkettä oikaistaan purun johdosta. Käsittelyaika lasketaan purkuhakemuksen tekemisestä. Merkitystä ei ole sillä, onko alkuperäinen hakemus tehty ennen lain voimaantuloa vai sen jälkeen, koska purkuhakemus katsotaan oikaisuhakemukseksi.
- 3) Eläkettä on haettu ennen lain voimaantuloa ja uutta työsuhdetta koskeva vaatimus tehdään lain voimaantulon ja eläkkeen myöntämisen jälkeen. Käsittelyaika lasketaan ko. vaatimuksen saapumisesta eläkelaitokseen, vaikka eläkehakemus on tehty ennen 1.4.1985. (Ks. kohta 4.2.3.)

11

KOROTUKSEN LASKEMINEN

- 11.1 Korotusaika Eläkelaeissa ei ole säännöksiä siitä, minä kuukauden päivänä eläke on maksettava. Näin ollen eläkkeen alkamiskuukauden eläke-erä on ajoissa maksettu, jos se maksetaan kyseisen kuukauden aikana. Korotusaika alkaa siten eläkkeen alkamiskuukautta seuraavan kuukauden alusta. Korotusaikana otetaan huomioon aika siihen päivään saakka, jolloin eläke on eläkkeensaajan tilillä hänen osoittamassaan rahalaitoksessa tämä päivä mukaan lukien. Jos eläke maksetaan muuhun maahan kuin Suomeen, katsotaan eläke maksetuksi silloin, kun se on tilillä Suomessa olevassa rahalaitoksessa. (ks. kohta 13.)

Lakiosasto

17.6.1992

TEL 19 d §:n 1 momentin mukaan viivästyneelle eläkkeelle lasketaan korotus viivästysajan jokaiselta päivältä, ei kuitenkaan ajalta ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sen kalenterikuukauden päättymisestä, jona eläkelaitokselle on esitetty vaatimus eläkkeen maksamisesta ja riittävä selvitys eläkeoikeudesta. Edellä kohdassa 4.2 on selostettu, milloin vaatimus eri tilanteissa katsotaan esitettyksi.

Jos esimerkiksi eläkehakemus on tullut vireille helmikuussa, lasketaan viivästyneelle eläkkeelle korotus kesäkuun 1. päivästä alkaen. Jos eläke maksetaan kesäkuun 15. päivänä, tulee kesäkuun 1. päivää edeltäneeseen aikaan kohdistuville eläke-erille (kyseessä voi olla useamman kuukauden eläke) korotus 15 päivältä. Kesäkuun eläkkeelle ei tule korotusta, koska se ei ole viivästynyt.

Ensimmäinen kuukausi, jolta eläke suoritetaan voi olla myöhäisempi kuin se kalenterikuukausi, jonka alkaessa eläkehakemuksen vireilletulosta on kulunut kolme kuukautta. Tämä tulee kysymykseen myönnettäessä työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkettä, jota on haettu aikaisemmin kuin kolme kuukautta ennen eläkkeen alkamisaikaa. Näissä tapauksissa korotus lasketaan kullekin viivästyneelle eläke-erälle sen kohdistumiskaukautta seuraavan kuukauden 1. päivästä.

Jos esimerkiksi eläkeoikeus alkaa 1.6. ja eläke maksetaan heinäkuun 15. päivänä, tulee kesäkuun eläkkeelle korotus 15. päivältä, vaikka hakemus olisi tehty tammikuussa.

Eläkkeenhakija voi hakea esimerkiksi vanhuuseläkettä jo hyvissä ajoin ennen kuin eläke alkaa. Jos eläkkeen maksaminen alkaa samana kalenterikuukautena kuin oikeus eläkkeeseen, ei viivästyskorotusta tule maksettavaksi, vaikka käsittelyaika olisi ylittänyt kolme kuukautta.

Korotusaikaa laskettaessa katsotaan kalenterikuukauden sisältyvän 30 päivää ja vuoteen 360 päivää.

Lakiosasto

17.6.1992

Esimerkkejä:

hakemus vireille 10.2. ↓		eläkeoikeus alkaa ↓		3 kk hakemuksesta ↓	45 päivää	eläke maksuun 15.7. ↓
					15 päivää	
helmik.	maalisk.	huhtik.	toukok.	kesäk.	heinäk.	
		45	45	15		
		päivältä	päivältä	päivältä	ei korotusta	

hakemus vireille 10.1. ↓			3 kk hakemuksesta ↓	eläkeoi- keus alkaa ↓	eläke maksuun 15.8. ↓	
					15 päivää	
tammik.	helmik.	maalisk.	huhtik.	toukok.	kesäk.	heinäk.
						elok.
						15 päi- vältä
						ei koro- tusta

11.2

Korotuksen määrä

Eläkkeeseen tuleva korotus on vuotta kohden laskettu-
na 16 prosenttia. Korotus on näin ollen 16/360 pro-
senttia maksettavasta (mm. yhteensovitus ja lykkäys-
korotus ensin) eläkkeestä jokaiselta päivältä, jolta
korotus on maksettava.

Jos viivästyminen eläkettä myönnettäessä koskee use-
amman kuukauden eläke-erää, lasketaan korotus erik-
seen kullekin viivästyneelle kuukausieläke-erälle.
(Ks. laskuesimerkki 2).

Lakiosasto

17.6.1992

11.3

Pidätetyn takautuvan eläkkeen korotus

Eläkettä myönnettäessä joudutaan takautuvat eläke-erät useissa tapauksissa pidättämään. Ne voidaan maksaa vasta myöhemmin, kun eläkelaitos on saanut selviytyksen esim. takautuvalta ajalta maksetuista SVL:n mukaisista päivärahoista taikka tiedot työnantajalle, työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle maksettavan eläkkeen osan määräämiseksi. Näin ollen myös eläkkeeseen tai sen eri osapuolille maksettaviin osiin tuleva korotus voidaan laskea ja maksaa vasta siinä vaiheessa, kun takautuvasta eläkkeestä annetaan päätös.

Korotusta laskettaessa ei oteta huomioon niitä osia takautuvista eläke-eristä, jotka vastaavat samalta ajalta maksetun SVL:n tai työttömyysturvalain mukaisen päivärahan bruttomäärää. Muulle takautuvan eläkkeen osalle korotus lasketaan ajanjaksolle, jonka alkamisaika määräytyy eläkehakemuksen vireilletulon perusteella. Korotusaikana otetaan huomioon aika siihen päivään saakka, jona takautuvat eläke-erät ovat nostettavissa.

Eläkkeen korotus on maksettava samana päivänä kuin takautuva eläke. Jos korotuksen maksaminen viivästyy tästä korotuksen eräpäivästä, sille on laskettava korotus erikseen.

Kelan, sosiaalilautakunnan ja ulosottoviranomaisen osuuden laskeminen

Kela perii liikamaksun perintäajankohdasta riippuen joko netto- tai bruttomääräisenä.

Kelan ilmoittama määrä maksetaan kuitenkin aina työeläkkeen nettomäärästä, siis ennakonpidätyksen jälkeen.

Eläkkeensaajalle maksettavalle takautuvalle työeläkkeelle korotus lasketaan aina sille summalle, mikä jää, kun työeläkkeen bruttosummasta vähennetään Kelalle maksettava osuus bruttomääräisenä.

Sosiaalilautakunnalle maksettavan viivästyskorotuksen laskemisesta ks. kohta 3.3.2. ja laskuesimerkki 3.

Ulosottoviranomaiselle maksettavan viivästyskorotuksen laskemisesta ks. kohta 3.3.3.

Lakiosasto

17.6.1992

11.4

Korotus muutoksenhaku- tai oikaisutilanteissa

Viivästyneelle eläkkeelle lasketaan korotus, paitsi eläkettä ensimmäisen kerran myönnettäessä, myös kaikissa muissa tilanteissa, joissa eläkelaitos uuden päätöksen perusteella muuttaa, oikaisee tai jatkaa eläkettä. Niinikään korotus lasketaan, kun eläkelaitos muutoksenhakuvelimen päätöksen mukaisesti ryhtyy maksamaan eläkettä. Kohdissa 4.2. ja 9.2. ja 9.3 on selostettu, milloin vaatimus eläkkeen maksamisesta mainituissa tilanteissa katsotaan esitettyksi. Tämän perusteella määräytyy aika, jolle korotus lasketaan.

Korotus muutospäätöksen tai muutoksenhakuvelimen päätöksen perusteella takautuvasti maksettavalle viivästyneelle kuukausieläkkeelle tai sille määrälle, jolla eläke on noussut, lasketaan kuten eläkettä myönnettäessä. Korotusta laskettaessa otetaan huomioon indeksikorotukset ja eläkkeen määrässä tapahtuneet muut, esim. lapsikorotusmuutokset.

11.5

Maksussa olevan eläkkeen viivästyminen

Eläkelaitoksen on eläkepäätöksessään aina ilmoitettava vastaisten eläke-erien maksupäivä eli eräpäivä.

Eräpäivä voi olla joko tietty kiinteä päivä, esim. kuukauden 10. päivä tai se voidaan määrätä esim. kuukauden ensimmäiseksi pankkipäiväksi. Kunkin kuukauden eläkkeen tulee olla eläkkeensaajan tilillä hänen osoittamassaan rahalaitoksessa eräpäivänä. Jos eräpäivä sattuu pyhä-, vapun- tai itsenäisyyspäiväksi, joulun- tai juhannusaatoksi tai arkilauantaiksi, on eläkkeen oltava rahalaitoksessa seuraavana pankkipäivänä.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy eläkkeensaajalle ilmoitetusta eräpäivästä, lasketaan eläkkeeseen korotus jokaiselta päivältä eräpäivästä lukien.

Jos eläkelaitos huomaa eläkkeiden maksatuksessa tapahtuneen virheen (maksuvirhe), eläkelaitos - samalla kun se oikaisee maksun - maksaa myös korotuksen ja tiedottaa asiasta eläkkeensaajalle. Päätös annetaan näissä tapauksissa vain pyynnöstä.

Lakiosasto

17.6.1992

11.6

Korotuksen alaraja

Viivästyneille eläke-erille ei makseta korotusta, jos korotuksen määrä on alle 15 mk (ind. 1006). Alaraja tarkistetaan vuosittain TEL-indeksillä ja pyöristetään lähimpään täyteen markkaan. Vuonna 1992 alaraja on 25 mk.

Kun perhe-eläke myönnetään ja maksetaan samanaikaisesti usealle edunsaajalle, sovelletaan alarajaa edunsaajille yhteensä maksettavaan eläkkeeseen tulevaan korotukseen. Maksettava korotus ositetaan sitten edunsaajille kuten eläkekin. Edunsaajalle maksettava korotus voi näin olla alarajaa pienempikin. Alarajaa sovelletaan kuitenkin perhe-eläkkeen korotukseen edunsaajakohtaisesti silloin, kun eläkettä maksetaan tai sitä on haettu jollekin edunsaajalle erikseen, niin että eläkkeen ositus joudutaan tekemään uudelleen. Tämä koskee sekä vanhojen että uusien säännösten mukaan myönnettyä perhe-eläkettä.

Jos eläkkeestä maksetaan samanaikaisesti osia eläkkeensaajalle itselleen, sosiaalilautakunnalle tai työnantajalle, sovelletaan alarajaa koko eläkkeen korotuksen määrään. Jos sen sijaan maksu tapahtuu eri aikoina, tarkastellaan kullekin maksettavan osuuden osalta erikseen, ylittääkö korotus alarajan.

Jos eläkelaitos maksaa eri päätöksellä viivästyneenä erilaisia etuuksia, esim. työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi eläkkeenhakijalle aiheutuneita tutkimuskustannuksia, sovelletaan korotuksen alarajaa kuhunkin etuuteen erikseen. Samoin menetellään tapauksissa, joissa esim. tutkimuskustannuksia suoritetaan eri aikaan esitettyjen laskujen perusteella. Maksamisen alarajaa pienempiä korotuksia ei siis lasketa yhteen.

12

VIIVÄSTYSKOROTUS PÄÄTÖKSESSÄ

Eläkkeen korotus voidaan maksaa viivästyneen eläkkeen maksamisen yhteydessä tai erikseen. Tällöin tulee päätöksessä näkyä, miltä ajalta ja kuinka paljon korotusta maksetaan. Muutoksenhakuohje koskee sekä varsinaista eläkettä että sen korotusosaa.

Jos korotusosa määrätään erikseen, siitä annetaan erillinen muutoksenhakuohjeella varustettu päätös.

Jos korotus myönnetään normaalista poiketen, esim. hakemusta myöhemmästä ajankohdasta lukien, päätöksessä todetaan, miltä ajalta korotusta maksetaan.

Lakiosasto

17.6.1992

Jos korotusta ei sen pienuuden tai muun syyn vuoksi tule maksettavaksi, ei siitä tarvitse mainita eläkepäätöksessä. Hakijalle annetaan päätös hänen sitä pyytäessään.

13

ELÄKE ULKOMAILLE

Jos eläke maksetaan ulkomailla asuvalle eläkkeensaajalle, eläkkeen on oltava eläkepäätöksessä ilmoitettuna eräpäivänä tilillä Suomessa olevassa rahalaitoksessa, joka välittää sen edelleen maksettavaksi eläkkeensaajalle. Eläkelaitos ei siis vastaa eläkkeen mahdollisesta viivästymisestä ulkomailla. Tällainen säännös on TEL:n, YEL:n ja MYEL:n perusvakuutuksen ehdoissa.

14

ETUUDENSAAJASTA JA MAKSUESTEESTÄ JOHTUVA VIIIVÄSTYMINEN

Jos eläkettä ei ole voitu maksaa oikeassa ajassa eläkkeensaajasta johtuvasta syystä, ei eläkelaitos ole velvollinen maksamaan korotusta pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jolloin este on lakannut. Tämä koskee lähinnä maksussa olevan eläkkeen viivästymistä. Ks. kohta 3.2.

Eläkkeensaajasta johtuva este on esimerkiksi se, että eläkkeensaaja ei ole toimittanut eläkelaitokselle tämän pyytämää selvitystä siitä, että eläkkeensaaja edelleen täyttää eläkkeen saamisen edellytykset. Jos eläke maksetaan ulkomaille, on eläkkeensaajasta johtuva este se, että hän ei ole toimittanut eläkelaitokselle lähdeverokorttia tai muuta pidätysperustetta. Sen sijaan verokirjan tai pankkitilinumeron puuttuminen eläkkeen myöntämisen yhteydessä ei ole este eläkkeen maksamiselle. Eläkelaitos voi tällöin käyttää korkeinta pidätysperustetta ja maksaa eläkkeen postiin.

Eläketurvakeskus on tehnyt esityksen sosiaali- ja terveysministeriölle työeläkeasetusten muuttamisesta siten, että eläkkeensaajalle asetetaan velvollisuus ilmoittaa rahalaitos ja tili eläkelaitokselle eläkkeen maksamista varten (TEA 13 §, LEA 15 §, MYEA 14 § ja YEA 13 §). Asetuksen muutoksen voimaantultua eläkkeen maksu ei ole viivästynyt ennen kuin pankkiyh-teystieto on saatu.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun ylivoimaisen esteen tai lain säännöksen vuoksi, ei eläkelaitos ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna. Esi-

Lakiosasto

17.6.1992

merkiksi pankkialaa koskettava lakko, mutta ei lakko eläkelaitoksessa, katsotaan esteeksi, jonka aiheuttaman viivästyksen vuoksi korotusta ei makseta.

Lain säännöksen johdosta aiheutuvana esteenä pidetään esim. tarpeellisten tietojen hankkimista perhe-eläkkeen eläkesovitusta varten. (Katso kohta 6.1 ja 6.2).

15

VASTUUNJAKO

Korotus kirjataan sosiaali- ja terveysministeriön antamien kirjanpito-ohjeiden mukaan eläkelaitoksen kuluksi.

16

ELÄKETAPAHTUMAILMOITUKSET

Koska viivästyneelle eläkkeelle maksettavaa korotusta ei oteta huomioon tulona eläke- ja muita sosiaali-etuksia määrättäessä, ei sen määrää välitetä esim. Kelalle. Muun muassa tästä syystä ei eläkkeen korotuksesta ole tietoja Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisterissä.

LIITTEET

Esimerkkejä korotuksen laskemisesta

Lakiosasto

17.6.1992

1

ESIMERKKEJÄ KOROTUKSEN LASKEMISESTA

Esimerkki 1

Eläkehakemus vireille 12.2.1991.
 Eläke alkaa 1.7.1991.
 Eläke 1000 mk/kk.
 Takautuva eläke maksetaan 12.9.1991.
 Korotus lasketaan 1.8.1991 alkaen.

eläke	korotuspäivät	korotus
07/91,1000 mk	42	$16/36000*1000*42 = 18,67$ mk
08/91,1000 mk	12	$16/36000*1000*12 = 5,33$ mk
		<u>24,00</u> mk

Esimerkki 2

Eläkehakemus vireille 12.7.1990.
 Eläke alkaa 1.4.1990.
 Eläke 900 mk/kk 1.4.-30.9., 1000 mk/kk 1.10.-31.12.,
 1100 mk/kk 1.1. alkaen.
 Takautuva eläke maksetaan 15.2.1991.
 Korotus lasketaan 1.11.1990 alkaen.

eläke	korotuspäivät	korotus
4-9/90,900 mk	105	$16/36000*5400*105 = 252,00$ mk
10/90,1000 mk	105	$16/36000*1000*105 = 46,67$ mk
11/90,1000 mk	75	$16/36000*1000*75 = 33,33$ mk
12/90,1000 mk	45	$16/36000*1000*45 = 20,00$ mk
01/91,1100 mk	15	$16/36000*1000*15 = 7,33$ mk
		<u>359,33</u> mk

Lakiosasto

17.6.1992

2

Esimerkki 3

Työkyvyttömyyseläkehakemus vireille 12.1.1991.
 Eläke myönnetään 1.1.1991 lukien, eläke 3000 mk/kk.
 Eläkepäätös annetaan 12.8.1991.
 Takautuva eläke ajalta 1.1.-31.8.1991 pidätetään.

Hakija on saanut sv-päivärahaa 1.1.-30.3. 7500 mk.
 Työnantaja on maksanut palkkaa huhtikuulta 3500 mk
 (työnantajan maksupyyntö eläkelaitokselle 10.5.).
 Sosiaalilautakunta on maksanut toimeentulotukea elä-
 kettä vastaan touko- ja kesäkuussa 1000 mk/kk (takau-
 tuvan eläkkeen maksupyyntö eläkelaitokselle 30.5.).
 Hakijalle on myönnetty työttömyysturvalain mukaista
 peruspäivärahaa heinäkuulta 1200 mk, josta ennakonpi-
 dätyksen suorittamisen jälkeen on maksettu hakijalle
 800 mk (sosiaalivakuutustoimikunnan maksupyyntö 800
 markan osalta eläkelaitokselle 10.7.).

Takautuva eläke maksetaan niin, että eri osapuolille
 tulevat erät ovat nostettavissa 27.8.1991.

Takautuvan eläkkeen korotuksen laskeminen ja maksa-
 minen.

Aika, jolle korotus lasketaan, määräytyy eläkehake-
 muksen vireilletulopäivän 12.1.1991 perusteella. Ko-
 rotus lasketaan ajalle 1.5.-27.8.

	Eläke mk	korotettava eläke	korotus- päivät	korotus mk
1.1.-30.3.	9000	1500	117	78,00
1.4.-30.4.	3000	3000	117	156,00
1.5.-31.5.	3000	3000	87	116,00
1.6.-30.6.	3000	3000	57	76,00
1.7.-31.7.	3000	1800	27	21,60
1.8.-31.8.	3000	3000	0	0,00

Sv-rahastolle maksetaan bruttoeläkkeestä ajalta 1.1.-
 30.3. 7500 mk. Tälle osalle ei lasketa eikä makseta
 korotusta. Eläkkeensaajalle maksetaan vastaavalta
 ajalta 1500 mk sekä sille korotus.

Työnantajalle maksetaan huhtikuun bruttoeläke 3000 mk
 sekä sille laskettu korotus 156 mk.

Lakiosasto

17.6.1992

3

Sosiaalivakuutustoimikunnalle maksetaan heinäkuun nettoeläkkeestä 800 mk. Sosiaalivakuutustoimikunnan osuudelle ei lasketa eikä makseta korotusta. Työttömyyspäivärahan bruttomäärää vastaava summa 1200 mk on vähennetty heinäkuun eläkkeestä ennen eläkkeensaajalle tulevan korotuksen laskemista.

Touko- ja kesäkuun nettoeläke on 50 %:n ennakonpidätyksen jälkeen 3000 mk. Tästä maksetaan sosiaalilautakunnalle sen eläkettä vastaan ennakona maksama 2000 markkaa. Sosiaalilautakunnalle maksettavaan 2000 markan summaan ei lasketa eikä makseta erikseen korotusta. (Siihen voisi kuitenkin sisältyä myös eläkkeen korotuksen osuutta, jos toimeentulotukea olisi maksettu nettoeläkettä suurempi summa, esim. 3200 mk. Myös siinä tapauksessa, että koko takautuva eläke ennakonpidätyksen jälkeen maksetaan sosiaalilautakunnalle, sinne maksetaan myös korotus.)